

श्री आदरणीय उपाध्यक्ष ज्यू
नेकपा, एमाले
केन्द्रिय कार्यालय, काठमाण्डौ

महिलाको समानुपातिक समावेशी नेतृत्वको अधिकार : सामाजिक रुपान्तरणको आधार राष्ट्रव्यापी अभियान

ध्यानाकर्षण पत्र

लामो समयदेखिको सामाजिक राजनीतिक संघर्ष पश्चात देशमा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक व्यवस्थाको स्थापना भएसँगै राजनैतिक रुपान्तरण पनि भएको छ । यो सँगै यी उपलब्धीहरु संस्थागत हुन देशले सामाजिक आर्थिक सबै क्षेत्रमा रुपान्तरण खोजेको छ । समाजमा महिला, पुरुष, यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यकहरुबीच जात, वर्ग, यौनिक तथा लैङ्गिक पहिचान, भुगोल आदिको आधारमा सिर्जित असमान शक्तिसम्बन्धले हामीले खोजेको परिवर्तनलाई बाधा पुऱ्याइरहेको छ । त्यसैले आर्थिक सामाजिक रुपान्तरणका लागि रुपान्तरित नेतृत्वको आवश्यकता छ । देशको आधाभन्दा बढी जनसंख्या भएका महिलाको नेतृत्व र अर्थपूर्ण राजनैतिक सहभागिता रुपान्तरित नेतृत्वका लागि आवश्यक पर्ने आधारभूत शर्त हो ।

तुलनात्मक रुपमा हेर्दा वि.सं २०७४ को स्थानीय तहको निर्वाचनमा १,४८,३६४ जनाले उम्मेदवारी दिएकामध्ये ६१.०१ प्रतिशत पुरुष र ३८.९८ प्रतिशत महिलाको सहभागिता थियो । निर्वाचित ३५,०३४ जना जनप्रतिनिधिहरुमध्ये ५९.०४ प्रतिशत पुरुष र ४०.९६ प्रतिशत महिला थिए । समग्रमा स्थानीय तहको निर्वाचनले महिलाहरुको ४० प्रतिशत सहभागिता सुनिश्चित गर्‍यो । जम्मा निर्वाचित प्रतिनिधिहरुमध्ये १८.७५ प्रतिशत दलित महिलाको उपस्थिती थियो । यद्यपि निर्णायक तहमा पुरुषहरुकै बाहुल्यता रहेको छ ।^१

अहिले, राजनैतिक नेतृत्वले यो यथार्थतालाई हृदयंगम गर्दै आगामी निर्वाचनमा संविधानको धारा ३८ को उपधारा ४ अनुसार राज्यका सबै संरचनाहरुमा महिलाको समानुपातिक समावेशी नेतृत्व सुनिश्चित गर्न सकेमा मात्र देशको समग्र रुपान्तरणको आधार तयार हुन सक्छ । दुर्भाग्यवश अहिलेसम्म हरेक तहमा जरो गाडेर रहेको पितृसत्तात्मक संरचना र त्यसैमा आधारित महिलालाई हेर्ने विभेदपूर्ण दृष्टिकोणबाट सिर्जित हानिकारक परम्परागत अभ्यासका कारण राजनैतिक नेतृत्वमा महिलालाई सहजै स्वीकार गर्ने वातावरण छैन । महिलाको पहिचान, श्रम र शरीरमाथि महिलाको आफ्नो नियन्त्रण हुने स्थिति हालसम्म पनि सिर्जना हुन सकेको छैन । यसमा परिवर्तन हुन नसकेकै कारण देशमा स्थापित लोकतन्त्र, दिगो शान्तिको प्रत्याभुति आम जनताको पहुँचभन्दा बाहिर छ । जसले गर्दा संक्रमणकालीन न्यायमा पहुँच सिमित व्यक्ति, समूह र नेतृत्वको वरिपरि मात्रै देखिन्छ । यो स्थितीको परिवर्तन बिना न त संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र दिगो बन्न सक्छ न त देशमा सामाजिक साँस्कृतिक रुपान्तरण नै सम्भव छ । यसका लागि स्थानीय तहदेखि संघीय तहसम्म नेतृत्वमा रहेका व्यक्तिहरुले आफुलाई परिवर्तनका लागि तयार गर्न र पुर्ण ईच्छाशक्तिका साथ रुपान्तरणलाई सम्भव बनाउने वातावरण तयार गर्नु जरुरी छ ।

महिलाको समानुपातिक समावेशी नेतृत्वको अधिकार सुनिश्चित गर्न राज्यका सबै संयन्त्रहरुको ध्यानाकर्षण गर्न र निर्णायक तहमा महिला जनप्रतिनिधिको उपस्थिति सुनिश्चित गर्न राजनीतिक दलहरुमा दबाव सिर्जना गर्ने

^१ Election Commission of Nepal, 2017

मुख्य उद्देश्य सहित महिला अधिकारकर्मी, सामाजिक अभियन्ता, राजनीतिक दलका प्रतिनिधिहरु, विद्यार्थी, संचारकर्मी, कलाकारहरुसँगको समन्वय र सहकार्यमा महिला पुर्नस्थापना केन्द्र (ओरेक) द्वारा आफ्नो ३१ औं वार्षिकोत्सवको शुभ-अवसरमा आगामी निर्वाचनमा निर्णायक तहमा महिलाको अर्थपूर्ण समानुपातिक समावेशी सहभागिता सुनिश्चितताको वातावरण तयार गर्न “महिलाको समानुपातिक समावेशी नेतृत्वको अधिकार : सामाजिक रुपान्तरणको आधार” भन्ने नारा सहित राष्ट्रव्यापी अभियान मिति २०७८ साल चैत्र १९ गते घोषणा गरेको छ ।

हाम्रा मागहरु :

१. नेपालको संविधानको धारा ३८ को उपधारा ४ मा मौलिक हककै रुपमा व्यवस्था गरिए अनुसार राज्यका सबै संरचनामा महिलाको समानुपातिक समावेशी नेतृत्व अनिवार्य रुपमा सुनिश्चित गरियोस् ।
२. महिला र महिलाभित्रको विभिधतालाई (दलित, जनजाति, यौनिक तथा लैंगिक अल्पसंख्यक, अपागता आदि) सम्मान र स्वीकार गरि सोहि अनुसारको सहभागिता र निर्णायक तहमा प्रतिनिधित्व सुनिश्चितताका लागि अनिवार्य राजनीतिक दलहरुको विधानमा नै व्यवस्था गरि कार्यन्वयनमा ल्याइयोस् ।
३. राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक रुपान्तरणका लागि महिलाको निर्णायक नेतृत्वको अभ्यास गर्न सरकार र राजनीतिक दलबाट विशेष योजना र कार्यक्रम बनाई कार्यन्वयनमा ल्याइयोस् ।
४. आगामी स्थानीय तहको निर्वाचनमा महिलाको नेतृत्वदायी पद सुनिश्चितताका लागि सोहि अनुसार राजनीतिक दलबाट बिना कुनै शर्त महिलाको उमेद्वारी मनोनयन हुने व्यवस्था गरियोस् ।
५. अभैपनि महिलाको पारिवारिक, सामाजिक र राज्यकै श्रोतमाथि पुर्ण रुपमा पहुँच स्थापित हुन सकेको छैन । चुनाव प्रचारप्रसारको क्रममा हुने आर्थिक अनियमितताले गर्दा महिलाहरुलाई स्वतस्फुर्त रुपमा चुनावी प्रतिस्पर्धामा आउन कठिन हुने हुँदा सबै राजनीतिक दलले सो सँग सम्बन्धित निर्वाचन आचारसंहिताको पुर्ण रुपले पालना गरि महिलाको नेतृत्वलाई प्रोत्साहन गरियोस् ।
६. पितृसत्तात्मक संरचना र त्यसैमा आधारित महिलालाई हेर्ने विभेदपूर्ण दृष्टिकोणका कारण राजनैतिक नेतृत्वमा महिलालाई सहजै स्वीकार गर्ने वातावरण छैन । महिलाको नेतृत्वलाई उनीहरुको यौनिकतासँग जोडेर लगाइने चारित्रिक आरोप, लाञ्छनाले गर्दा उनीहरुको राजनीतिक निरन्तरता र नेतृत्व विकासमा नकारात्मक प्रभाव पारेको छ । यस्ता कार्यमा संलग्न पार्टी नेतृत्व तथा कार्यकर्ताहरुलाई कारवाहि गरियोस् ।
७. नेपालको महिलावादि आन्दोलन राजनीतिक आन्दोलनसँग जोडिएको छ । देशको राजनीतिक परिवर्तनका लागि महिलाहरुले पुर्त्याएको योगदानको कदर र सम्मान गर्दै महिलाको नेतृत्वलाई उनीहरुको अधिकारको रुपमा स्वीकार गरियोस् ।
८. सबै राजनीतिक दलहरुले आफ्नो चुनावि घोषणापत्रमा भूमीहिन, सुकुम्बासी तथा अव्यवस्थित समुदायका महिलाहरुको आत्मसम्मानपुर्वक जीवनयापन गर्नका लागि भूमी र बास अधिकारको मौलिक हकलाई योजनावद्ध रुपमा कार्यन्वयनका लागि पहल गरियोस् ।
९. सबै राजनीतिक दलहरुले आफ्नो चुनावी घोषणापत्रमा महिला, बालबालिका तथा किशोरीहरुको सवाललाई राजनीतिक सवालको रुपमा स्पष्ट उल्लेख गरि प्रभावकारि कार्यन्वयनका लागि पहल गरियोस् ।
१०. महिलाले नेतृत्वदायी भूमिकामा अगाडि आउनका लागि सामना गर्नुपर्ने पारिवारिक, सामाजिक तथा आर्थिक बाधा व्यवधान र चुनौतिहरुको अध्ययन गर्दै सवाल सम्बोधनका लागि राजनीतिक दलद्वारा योजना निर्माण तथा कायन्वयन गरि महिलाको नेतृत्वलाई प्रोत्साहन गरियोस् ।

ऐक्यबद्धता जनाएका संघ, संस्था तथा सञ्जालहरूको नामावली

- महिला पुनर्स्थापना केन्द्र (ओरेक)
- महिला मानव अधिकार रक्षकहरूको राष्ट्रिय सञ्जाल
- तरङ्गिनी फाउन्डेशन
- लुम
- चेन्ज एक्सन नेपाल
- एटविन नेपाल (AATWIN)
- नील हिरा समाज
- जागृति महिला महासंघ
- अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (INSEC)
- जागृति बाल तथा युवा सरोकार नेपाल (JCYCN)
- जुरी नेपाल
- ल्याक (LACC)
- ए बी सी नेपाल
- नेपाल महिला एकता समाज
- सिविस
- महिलाको निम्ति महिला मञ्च नेपाल
- विश्वास नेपाल
- पौरखी नेपाल
- शक्ति समूह
- सामाजिक सुरक्षा नागरिक समाज सञ्जाल
- नेपाल अपाङ्ग महिला संघ
- शान्ति फाउन्डेशन
- बालिका अधिकार संरक्षणको लागि राष्ट्रिय संजाल
- बालमैत्री स्थानीय शासन मंच
- सुरक्षित आप्रवासनका लागि राष्ट्रिय संजाल (NNSM)
- कन्सर्न नेपाल
- महिला मानव अधिकार रक्षकहरूको सञ्जाल, काठमाण्डौ
- होम नेट नेपाल
- आप्रवासी महिला कामदार समूह नेपाल (AMKAS Nepal)
- Higher Ground Community Development Nepal
- सुनिता फाउन्डेशन
- गृह श्रमिक सरोकार समाज नेपाल (HBCSN)
- बालबालिका शान्ति क्षेत्र राष्ट्रिय अभियान (CZOP)
- युथ एक्सन नेपाल
- स्वतन्त्र अभियान

- परिवर्तनका लागि समावेशी कदम
- समाजिक सुरक्षा नागरिक समाज सञ्जाल
- ओजस्वी नेपाल
- महिला सशक्तीकरण सामुदायीक संस्था, बिष्णुपुर गाउँपालिका, सिराह
- जागृति महिला सामुदमयीक संस्था, भगवानपुर गाउँपालिका, सिराह
- सम्भ्रना महिला सामुदायीक संस्था, धनगढीमाई नगरपालिका, सिराह
- तुलसी महिला सामुदायीक संस्था, लहान नगरपालिका, सिराह
- चन्द्रमुखि महिला फेडरेशन, गढी गाउँपालिका, सुनसरी
- जागृत महिला फेडरेशन, हरीनगरा गाउँपालिका, सुनसरी
- पावती महिला फेडरेशन, देवानगन्ज गाउँपालिका, सुनसरी
- जानकी महिला फेडरेशन, दुहवी नगरपालिका, सुनसरी
- एकता महिला फेडरेशन, दुहवी नगरपालिकासुनसरी
- नवज्योति महिला फेडरेशन, वज्रै गाउँपालिका, सुनसरी
- आदर्श महिला फेडरेशन, देवानगन्ज गाउँपालिका, सुनसरी
- गौरीशंकर महिला फेडरेशन, रामधुनि नगरपालिका, सुनसरी
- कोपिला महिला फेडरेशन, इनरुवा नगरपालिका, सुनसरी
- दुर्गा महिला फेडरेशन, देवानगन्ज गाउँपालिका, सुनसरी
- चेतनशिल महिला सामुदायीक संस्था, तुल्सिपुर उपमहानगरपालिका, दाङ
- महिला एककता सामुदायीक संस्था, दगिसरण गाउँपालिका, दाङ
- जनचेतना महिला सामुदायीक संस्था, तुल्सिपुर उपमहानगरपालिका, दाङ
- प्रगतिशिल महिला सामुदायीक संस्था, तुल्सिपुर उपमहानगरपालिका, दाङ
- धुर्वतारा महिला फेडरेशन, उर्लावारी नगरपालिका, मोरङ
- नारी उत्थान महिला फेडरेशन, सुनबर्सि नगरपालिका, मोरङ
- पथरीशनिश्चरे महिला फेडरेशन, पथरीशनिश्चरे नगरपालिका, मोरङ
- सहयात्री महिला फेडरेशन, रतुवामाई नगरपालिका, मोरङ
- लेटागं महिला फेडरेशन, लेटागं नगरपालिका, मोरङ
- संसारीमाई नगर फेडरेशन, रगेली नगरपालिका, मोरङ
- उदयमहिला फेडरेशन, रगेली नगरपालिका, मोरङ
- कानेपोखरी महिला फेडरेशन, कानेपोखरी गाउँपालिका, मोरङ
- श्रृर्जनशिल महिला समुह, त्रियुगा नगरपालिका, उदयपुर
- श्री नवज्योति महिला सशक्त महिला सामुदायीक संस्था, चौदण्डीगढी नगरपालिका उदयपुर
- चेतना महिला सामुदायिक संस्था, त्रियुगा नगरपालिका, उदयपुर
- रौता सामुदाय हित केन्द्र, रौतामाई गाउँपालिका, उदयपुर
- शक्ति सामुदायिक संस्था, उदयपुरगढी गाउँपालिका ७ उदयपुर
- बिहानि महिला सामुदायीक संस्था, त्रियुगा नगरपालिका १६ उदयपुर
- महिला जागृति सामुदायीक संस्था त्रियुगा नगरपालिका १४ उदयपुर
- सगरमाथा महिला जागरण मञ्च चौदण्डीगढी नगरपालिका ९ उदयपुर
- सुनगाभा महिला सामुदायिक संस्था त्रियुगा नगरपालिका १५ उदयपुर

